

Tajnikovo poročilo.

Tajniško poročilo je podal tovariš Fran Škulj. Iz tega poročila posnemljemo: Odbor je imel v upravnem letu štiri seje, v katerih je reševal tekoče društvene zadeve. Najvažnejše delo odbora je bilo načrt glede spremembe deželnih šolskih zakonov. Odbor je imel to zadevo v treh sejah na dnevnem redu. Povezala so se vsa okrajna učiteljska društva, da izdelajo natančen načrt glede spremembe šolskih zakonov. Oglasilo se jih je precej bodisi z referatami bodisi z nasveti. Glavnim poročevalcem je bil izvoljen tov. Fran Štefančič, nadučitelj v Vel. Laščah. Ta je tudi gradivo temeljito predelal, za kar naj mu bo tem potom izrečena zahvala.

Kaj se je zgodilo glede spremembe šolskega zakona za Kranjsko v dež. zbornici, je vsakemu jasno. Na učiteljske želje se tam ni oziralo, sklenilo se je nekaj, kar utegne imeti usodopolne posledice za učiteljski stan na Kranjskem, ako dobi ta zakon najvišje potrjenje. — Da takoj priklopim tej zausnici vsemu učiteljsstvu še drugo — da ne bo z nemirnim čakanjem preveč trpelo — moram povedati še to, da se je društvo pečalo tudi s peticijo na dež. zbor za zvišanje plač. Ta peticija (ki vsebuje staro zahtevo, da se da učiteljsstvu plačo, kakor jo imajo drž. uradniki zadnjih štirih plačilnih razredov) se je po poslancu tov. Ganglu uročilo na kompetentno mesto. Kako sijajno se je rešilo to vprašanje je vsem znano.

Dne 25. oktobra 1909 je poslalo društvo poziv vsem zastopnikom učiteljsstva v okrajnih šol. svetih, da sprožijo pri prvi seji okr. šol. svetov, da ti sklenejo peticijo na dež. šol. svet zaradi izboljšanja materialnega položaja kranjskega učiteljsstva. Kakšen uspeh bo rodilo to, ne vem poročati, ker ne vem, v koliko so se učiteljski zastopniki za to stvar zavzeli.

Dne 2. novembra 1909 je poslalo društvo poziv vsem okrajnim učiteljskim društvom, da vložijo resolucijo na ministrstvo za uk bogočastje, na ministrstvo za notranje zadeve in ministrskemu predsedniku zaradi preprečenja sankcije ene točke nameravanega novega šolskega zakona, po kateri ni mogoč učitelj kot predsednik v krajnem šol. svetu. Na uspeh te resolucije treba čakati.

Da se goji stik učiteljsstva s pripravniki ter da se slednje pridobi za ideje učiteljskega stanu in njega težnje, je društvo privedilo dva učiteljska večera s predavanji. Na prvem je predaval tov. Waschte o petju, na drugem učiteljskem večeru je predaval prof. Pestotnik o temi: „Pomen telovadbe z narodnogospodarskega stališča“. Predavanje je bilo lepo.

Poročati mi je še o gibanju in delovanju okrajnih učiteljskih društev. Kakor vsako leto tako je tudi letos to poročilo težavno, ker ni potrebnih podatkov. Poročila sem prejel od sledečih učiteljskih društev.

1. Okrajno učiteljsko društvo za postojnski šol. okraj je imelo eno zborovanje. Obdelale so se sledeče teme; O domoznanskem pouku — predaval je prof. Fr. Orožen. — Kmetijski pouk na ljudski šoli, podal za vipavski sodni okraj Anton Skala, nadučitelj v Vipavi; za ostale tri sodne okraje pa ista tema Janko Grad, nadučitelj v Košani. Društvo šteje 30 članov, 38 podpornih in 3 častna člana.

2. Društvo za šolski okraj ljubljanske okolice je imelo 2 zborovanja ter šteje 57 rednih članov.

stanju itd. Bile so le „Novice“ in „Danica“ na razpolago, pa nemške knjige. To smo brali in premišljali. Navduševali smo se na vse načine, kako bi šolstvo povzdignili na višjo stopnjo.

Za eno leto so me prestavili v Rateče pri Kranjski gori, da tam študiram in naredim potem zadnji izpit, kar se je bilo tudi zgodilo.

V Ratečah dobim od Andreja Praprotnika vabilo sledečega zadržaja:

„Častiti prijatli, mili bratje!

Tukaj je naš šolski časnik, „Učiteljski Tovariš“, ktereга smo že davno potrebovali in željno pričakovali. — Obsijalo ga je že zlato solnce novega leta, in srčno želimo, da bi ga tudi oblivali ljubeznjivi žarki naših bratov, prijateljev in vseh domoljubnih Slovencev! Rodile so ga okoliščine novega časa, in Bog daj, da bi mu tudi ugodne bile in ga živile!

Nobena vednost ne sega tako globoko v človeško življenje, kakor nauk od zrejanja. — Šolska odreja stvari po učiteljskih naš prihodnji narod, in učiteljska služba postaja tedaj vedno

3. Društvo za kamniški šolski okraj je imelo eno zborovanje s predavanjem: Spisje na ljudski in ponavljalni šoli. Predaval okrajni šolski nadzornik Stiasny. Društvo šteje 35 rednih in 2 častna člana.

4. Učiteljsko društvo za logaški okraj je imelo eno društveno zborovanje. Predaval je dr. Fr. Ilesič o temi: Narečje in književni jezik. — Nadučitelj Bezjak je predaval: K reformi dež. šolskih zakonov, nadučitelj M. Kabaj pa o temi: Šola in kmetiško vprašanje. Društvo šteje 34 rednih in 2 častna člana.

5. Pedagoško društvo v Krškem je imelo sledeča predavanja.

a) Praktična uporaba skioptikona v ljudski šoli. — Poročevalec nadučitelj Bohine.

b) Kako privabimo ptice pevke v naše sadovnjake. — Poročevalec nadučitelj Lunček.

c) O vzgojnem pomenu šolskih predstav. — Poročevalec Maks Hočevar, meščanski učitelj.

d) Pregled o socialnem delu učiteljskega okraja. — Poročal Fr. Levstik, meščanski učitelj.

e) Spomin 40letnice šolskih zakonov. — Iv. Malnerič.

Društvo šteje 74 rednih članov.

6. Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj je imelo dve zborovanja in koncert na korist „Učit. konvikta“, ki je dal 300 K 23 h čistega dobička. Predaval je tov. Al. Novak o temi: Risanje po naravi. — Društvo šteje 44 rednih in 2 častna člana.

7. Radovljiško učiteljsko društvo je imelo eno zborovanje in dva krožka. Predaval je Ivan Erbežnik o temi: Kako se vzgaja otroke k usmiljenosti. — Društvo šteje 45 rednih in 2 častna člana.

Iz naše srede mora priti rešilna akcija v prid stanu. Vse, kar se čuti učitelja, naj stopi tesno v naš krog ter naj deluje za blagor učiteljskega stanja.

Glavna naloga našega društva je vbočdo: Reorganizacija okrajnih učiteljskih društev, tesna organizacija okrajnih učiteljskih društev z deželnim učiteljskim društvom in podrobno delo v blagor učiteljskega stanja. — Priti moramo enkrat do načela: Uvažujmo se sami, in drugi nas bodo uvaževali. Če ne pojde drugače, odtegniti se bo treba onemu delu, ki ni naša naloga, da bo ljudska volja spoznala že enkrat naše delo in socialni pomen našega dela. —

Končam s temle stavkom: Zavečaj se učiteljskega stanja, da si tako velikega pomena za človeštvo, če izgineš ti, izgine s teboj kultura vseh narodov. Slovenskemu narodu pa si zlasti ti učiteljskega srca, ker le po tvojem utripanju živi narod, če tvoje utripanje poneha, poneha tudi narod slovenski. Predobro vedo to odločilni faktorji in zato te tako presrečno ljubijo!

Blagajnikovo poročilo.

Blagajnik tov. Jakob Dimnik:

Društvo je imelo 266 K izdatkov, ki so se pokrili iz tekočih dohodkov. Kar se tiče dohodkov, oziroma društvenega imetja, poroča blagajnik, da ima društvo naloženih v Mestni hranilnici ljubljanski 5106.24 K, v Učiteljski hranilnici 55.48 K, učiteljski sklad znaša 49.87 K in za Ciperletov spomenik je pa nabranih 68 K.

Vsega imetja ima društvo koncem leta 5273.30 K.

bolj imenitna in težavna. Učenik velikrat potrebuje, da bi mu kdo kaj svetoval, razjasneval in pomagal, pa tudi da bi ga tolažil in spodbujal pri njegovem trudnem delu. Kje bi iskal priden učenik pomoči? Kje drugod, kakor v tem, da se pogovarja s svojimi skušnjivimi brati in tovariši, in da bere dobre spise, kateri mu govoré o obdelovanju njegovega obširnega polja, in mu kažejo, kako bi lahko svoje učence naravnost in nemudoma vodil do pravega namena, in kako bi se sploh obnašal, da bi s časom vedno napredoval in bogatel v svojem dušnem in telesnem stanu. „Učiteljski Tovariš“ je prevzel to težavno službo, da bo zajemal iz mnogih studencov šolskih skušenj in potem rosil rodovitne kaplje na naše šolske polje. (Navajal je, kaj bo govoril in pisal.)

S takimi kratkimi pa presrečnimi vošili pojdi mladi „Učiteljski Tovariš“ po vseh slovenskih selih, pozdravljaj vse naše brate učitelje, vse šolske prijatelje in vse mile domoljube, in ljubeznjivo se tovariš z njimi! Z Bogom! (Konec.)

Volltev.

Z vzklikom se je izvolil stari odbor, in sicer: Juraj Režek, predsednik; Luka Jelenc, podpredsednik; Fran Škulj, tajnik; Jakob Dimnik, blagajnik; odborniki: Ivan Šega, Fran Štefančič, Josip Gregorin, Andrej Rapè in Jakob Furlan.

Predlogi in nasveti.

Tov. Dimnik predlaga, da naj plačuje vsako okrajno učiteljsko društvo letni prispevek 3 K. (Sprejeto.)

Tov. Šega stavi predlog, da vložijo „Slov. dež. učiteljsko društvo“ peticijo na ministrstvo za uk in bogočastje, da se ljubljansko učiteljsko društvo v modernem smislu ter posloveni, to je, da se uče vsi predmeti razen nemščine — v slovenskem učenem jeziku. Spomenico naj se uroči naši „Zavezi“ katere skrb je, da se odpošlje na kompetentno mesto. (Enoglasno sprejeto.)

Tov. Pretnar stavi predlog, da se naj društva zavzamejo za to, da se ustanovi v Ljubljani čimprej deška in dekliška meščanska šola ter da se prizna učiteljsstvu, ki deluje v višjih razredih sedanjih ljudskih šol, plača meščanskih učiteljev. — Po pojasnilu tov. Likozarja, da je celo zadevo vzel v roke mestni občinski svet, umakne svoj predlog tovariš Pretnar.

Tov. Šemerl stavi predlog, da naj stavi društvo peticijo na c. kr. doželni šolski svet, da se bodo vse učiteljske službe v smislu paragrafa razpisale in oddajale.

Tov. Černagoj doda k temu predlogu še to, da se navedejo v peticiji tudi podatki o konkretnih slučajih glede nepostavnih nameščenj in razpisov učiteljskih služb. Zakon je tu in tega je treba upoštevati. (Predlog tov. Šemerla se enoglasno sprejme.)

Tovarišica Golobova predlaga, da se naj pri vsakem razpisu služb tudi specializuje, ali je služba za učitelja ali učiteljico, da se ne meče tja kolkov. (Sprejeto.)

Tov. Gmek. Kjer so obrtnonadaljevalne šole, naj se to tudi v razpisu služb označi. (Sprejeto.)

Tov. Cepuder: Vsaka organizacija je za to tu, da štiti tudi poedince. Ko je bila njegova mati po krivici ovadena in prišla zaradi tega v disciplinarno preiskavo, ni bilo nikogar, ki bi jo branil. On predlaga, da se izpremene pravila tako, da se ustavi tudi točka, da društvo štiti v vseh iz stanu izvirajočih pravnih zadevah vsakega uda. Dalje predlaga, da bi vsak ud prispeval donesek za obolele tovariše.

Tov. Dimnik pojasnjuje, da je ustanovila „Zaveza“ „Obrambni odsek“, katerega naloga je braniti in varovati poedince, kadar se mu bo krivica godila. Istotako pa se je tudi pri „Zavezinem“ zborovanju sklenilo ustanoviti odsek, ki bo imel nalogo zbirati fond v namen, da se obolelim članom priskoči na pomoč.

Tov. Gangel predlaga, da se naj predlog tov. Cepudra glede prememb pravil sprejme. (Sprejeto.)

Ker je bil s tem dnevnim red izčrpan, se zahvali predsednik vsem zborovalcem za udeležbo ter zaključi zborovanje.

20 letno delo „Südmarke“.

Lani je minilo 20 let, odkar dela med Slovenci najnevarneje in najpogubneje nemško društvo „Südmark“. Danes šteje društvo nad 700 podružnic s 365.000 člani. Podružnice so združene v 28 „Gau“. Društvo vzdržuje 130 ljudskih knjižnic s 120.000 knjigami.

Samo na Spodnjem Štajerskem je kupila „Südmarka“ nad 1000 orolov zemlje ter tam naselila pruske protestante. Društvo je razdelilo nad 1 milijon kron, od teh so dobili nemški dijaki na ustanovah 50.000 K.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonošno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani. registrovana zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca decembra K 253.561.95.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znakah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo*) je zborovalo dne 7. novembra 1909 na Ljubnem. Ko smo šteli „glave svojih dragih“, smo jih žalibog precej pogrešali. Temu je deloma kriva bolezen, deloma pa malomarnost.

Predsednik konstatuje sklepčnost in otvori zborovanje. Pozdravlja goste in novodošlega tov. Horvata z Rečice.

O skupščini „Zaveze“ v Mariboru je poročal tov. Korban, poročilo o „Lehrerbundovem“ zborovanju je pa moralo zaradi nenavzočnosti delegata izostati.

Društvo je štelo ob koncu leta 28 članov, med temi dva častna. Zborovanj je bilo pet.

Načelnikom je na novo izvoljen tovariš Kele, namestnik pa tov. Kocbek. Ker pa ta noče prevzeti tega mesta, se izvoli tov. Terčak. Odborniki so: tov. Burdian, Zemljčič ml., Šijanec in Korban. Tajnikom si izvoli odbor tov. Korbana, blagajnikom pa tov. Burdiana.

Po končanem zborovanju je bil v gostilnici g. Petka skupen obed.

Občni zbor učiteljskega društva za laški okraj se je vršil ob dobri udeležbi v nedeljo, 9. t. m. na Zidanem mostu.

Društvo šteje sedaj 67 članov, t. j. skoro vse tovariše in tovarišice našega okraja z izjemo par udov, ki so člani nemškega društva v Celju in treh nezavednežev, ki ne spadajo nobeni organizaciji in so po opravičeni opazki tovariša predsednika enaki zajedalkam, ki se hranijo od truda in dela drugih. Take tovariše, ki so, žal, samo po imenu, ne pa tudi po dejanju tovariši, bi se moralo postaviti pred vsem organiziranim svetom na sramotni oder. Iz letnega poročila tajnika tov. Lebarja smo se prepričali o vestnem in marljivem notranjem in vnanjem delovanju društva in poslovanju odbora. Z žalostjo pa smo vzeli na znanje dejstvo, da pojava zanimanje za društvena zborovanja od leta do leta. Prvo leto se je udeležilo zborovanj — katerih je bilo 4—5 na leto — povpr. čno 35, drugo leto 34, preteklo leto komaj 28 članov. Društvo je namreč najmlajše na Štajerskem in obstoji četrto leto. Seveda so veliko kriva slaba pota in oddaljenost naših tovarišev od zborovalnega kraja, t. j. središča našega okraja Zidanega mosta. V drugi vrsti je pa kriva tudi vedno in vedno se ponavljajoča nezavest in brezbriznost za stanovska vprašanja in naše težnje. Dalje nas veseli možati nastop vodstva „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“ v zadevi izpremembe pravil. V pravih stoji točka o narodni vzgoji, ki ni naši vladi nikakor ugajala, dočim ima „Lehrerbund“ potrjena pravila z isto točko. Po dolgem obotavljanju je vendar zmagała pravica, ker se je vodstvo „Zveze“ opiralo na pravila „Lehrerbunda“. Nemškim sosedom se reže v tem oziru kruh, nam in našemu narodu, ki bi moral biti narodno nezaveden in zabit — pa se ponuja in vsiljuje trd kamen.

Občni zbor je sklenil na utemeljeni predlog tov. Kuharja dati podpore „Zavezi jugoslovanskih učiteljskih društev“ v znesku 10 K za razširjanje „Učit. Tov.“ med učiteljskimi, naše bodoče sobojevnike, ki naj bodo list brezplačno. Društvo je naročeno letos na sledeče liste: Šolsko Matico, Slov. Matico, Popotnika, Ljubljanski Zvon, Tovariša, Branik in Našo Bodočnost. Članarina znaša za to leto 5 kron in kazen za odsotnost pri zborovanjih 40 vinarjev.

Pri volitvah je bil soglasno izvoljen predsednikom stari priljubljeni predsednik tovariš Anton Gnus, nadučitelj na Dolu pri Hrastniku. Društvo si res lahko čestita na tej moči in da ima tako požrtvovalnega in marljivega predsednika kakor je naš Gnus. On je najboljša garancija za razcvet in rast društva. Prideljeni so mu kot odborniki in pomočniki tovariši: Sorčan, Jurko, Vole, Kuhar, Lebar, gđc. Umberger, Meško in Moll.

Prihodnje zborovanje bo zopet na Zidanem mostu, in sicer dne 10. aprila t. l. s predavanjem gđc. H. Riegerjeve o prirodopisnem pouku v ljudski šoli. Tovarišem in tovarišicam, ki se brez važnega vzroka, iz zgolj komoditete odt-gujejo našim zborovanjem — kličem v novem letu: Več navdušenja za našo sveto stvar in več stanovske zavesti!

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico je zborovalo dne 13. t. m. v mali dvorani „Narodnega doma“; udeležilo se je 24 članov.

Predsednik A. Požegar je pozdravil g. glasbenega učitelja H. Družoviča in nanovo pristopile člane tov. Smoleta, Janžekoviča, Jurka, Ambroža in g. Lasbaherjevo, ki je zastopala svojega nevarno obolelega očeta. Pohvalno se mora omenjati, da je prihital k zborovanju tov. Majcen od Sv. Duha na Ostrem vrhu v Arveškem okraju od slovensko-nemške meje. Živel!

Nato je razvil g. Družovič svojo podavanje o metodiki iz petja na ljudski šoli. Bilo je vsesok jako ukovito, zanimivo in se je srecu in posluhu prav prikupilo. Snov je razdeljena v tri dele. Na nižji stopnji pevanje po posluhu, na srednji stopnji se prične s petjem po notah, ki se goji naprej v najvišji skupini. Prvi del je nastal po empiričnem potu in je povsem originalen. Polagoma se uvedejo pojmi in znaki,

*) Pomotoma se zakasnilo. Poročevalec.

ki so pri petju neobhodno potrebni. Pesmi so jako melodiozne, lahke in vseskozi veselega značaja. In to je tudi popolnoma pravilno! Vse tri kajžice se dobe pri Placerju in dr. knjigarneh v Mariboru; cena je nizka, tisk lep in jasen, papir dober. Vsak tovariš in vsaka tovarišica naj seže po njih, imeli bodo obilo užitka.

Predsednik se g. podavatelju najtopeje zahvali in izraža svoje veselje in najlepše nade iz pouka v petju v bodočnosti.

Z vzklikom se je izvolil isti odbor kakor lanski; naslednje zborovanje se vrši dne 3. marca 1910. Poročila o društvenem delovanju pridejo takrat na vrsto.

Goriško.

Tolminsko učiteljsko Družbo sv. Cirila in Metoda. Na zadnjem obnem zboru „Tolminskega učiteljskega društva“ se je sprejel hvalevreden predlog tov. J. Rakovšeka, da plača društvo 200 K za obrambni sklad prepotrebni šolski Družbi sv. Cirila in Metoda. Razposlal sem v to svrhu položnice na vsa vodstva v okraju in prosim, da bi se vse učiteljske odzvalo s primernimi prispevki, ki se izkažejo v „Učit. Tovarišu“ v izpodbudo in vpogled.

Obnem se lahko plača članarina za leto 1910. Nihče naj ne pozabi oddati 10 h za stroške!

M. Mikuš,
t. č. denarničar.

Srednješolski vestnik.

**** Za reformno gimnazijo.** Občinski svetnik dr. Jos. Pipenbacher je v zadnji seji obč. sveta ljubljanskega predlagal, naj obč. svet pozove naučno ministrstvo, naj ustanovi v Ljubljani realno gimnazijo tipa A. t. j. brez grščine in z enim modernim jezikom. Učiteljev imamo dovolj in učencev tudi, saj sta obe slovenski gimnaziji prenapolnjeni. Akoravno je govornik sam klasičen filolog, vendar stavlja ta predlog, ker ve, da marsikdo za grščino nima veselja ali pa nadarjenosti. To pa bi vendar nikomur ne smelo braniti, da se izobrazijo. — Obč. svetnik dr. Novak z ogorčenjem kaže, kako slabo skrbi vlada za slovenske gimnazije. Izpraznjenih mest ne razpisuje in novih srednjih šol ne ustanavlja, akoravno so sedanje prenapolnjene, za par Nemcev je pa takoj ustanovila novo gimnazijo. — Predlog dr. Pipenbacherja se sprejme soglasno z odobravanjem.

**** Predaprobačje** je podelilo naučno ministrstvo učni knjigi: Dr. Jos. Pipenbacher „Latinska slovnica“.

**** Iz deželnega šolskega sveta v Ljubljani.** Na prvi državni gimnaziji v Ljubljani so odšli profesorji Riedl (že pred poldrugim letom), Vajda (avgusta meseca) in Bartl (oktobra meseca). Mesta po teh profesorjih še do danes niso razpisana. Na takozvani nemški gimnaziji pa je profesor Paulin decembra meseca prostovoljno stopil v pokoj. Njegovo mesto pa se je takoj razpisalo, in v zadnji seji deželnega šolskega sveta se je že oddal terno-predlog. Naravnost poniževalno je, da je ministrstvo samo zahtevalo, da naj se Paulinovo mesto takoj razpiše, dočim pri prof. Bartlu, ki je že oktobra meseca stopil v pokoj kaj takega ni zahtevalo. Zategadelj je deželni šolski svet sklenil, da ne odda prej terno-predloga za Paulinovo mesto, dokler ministrstvo ne bo odločilo o definitivnih mestih na slovenskih gimnazijah. — Na realki v Idriji se uvede Pirčeva zgodovina kot učna knjiga. Ministrstvu se priporoča ustanovitev provizoričnega mesta za prirodoslovje. Josip Fezzi v Kočevju je dobil naslov profesorja. — Šolski svetnik prof. Alfonz Paulin je na svojo prošnjo stalno upokojen in je dobil priznanje za svoje večletno požrtvovalno učiteljevanje. — Profesorji dr. Mandl, dr. Debevec in dr. Kozina dode dopust do konca tega šolskega leta. — Prof. Verbič se prideli profesorju Paulinu za znanstvenega pomočnika v botaničnem vrtu.

**** Iz srednješolske službe.** Gimnazijska ravnateljica Fran Brežnik v Novem mestu in Ignacij Fajdiga v Kranju ter ravnatelj učiteljskega Anton Černivec v Ljubljani so pomaknjeni v VI. činovni razred.

Književnost in umetnost.

Razpis častnih nagrad „Matice Slovenske“. „Matica Slovenska“ razpisuje s tem a) iz dr. Costove ustanove častno nagrado 200 K za najboljši spis leposlovnega značaja iz katerekoli vsebine. Rok natečaja poteče 31. maja 1910; b) iz Jurčič-Tomšičeve ustanove dve častni nagradi à 200 K za najboljša leposlovna spisa o francoski dobi ali o ilirskih časih Stanka Vraza in Lj. Gaja (temu natečaju poteče rok 1. dec. 1910)! Obsegati mora vsak spis vsaj 4 pole.

Zahajajte samo v lokale, kjer imajo na razpolago naš list!

Politiški pregled.

*** Sklicanje državnega zbora.** Listi poročajo, da bo državni zbor sklican na 15. februarja v svrhu, da reši državni proračun in razne finančne predloge.

*** Jugoslovanski minister.** Govorec o bodočem zasedanju dalmatinskega dež. zbora pravi „Agr. Tagbl“, da vlada v hrvaških političkih krogih popolnoma prepričanje, da bo dr. Ivčević prvi jugoslovanski minister. Razpravlja se že o vprašanju, kdo bo potem dalmatinski dež. glavar. Imenujeta se dr. Zafron in dr. Tomaseo.

*** Novi hrvaški ban** utegue postati grof T. Pejačević. Cesar ga je sprejel v avdicijenci in se je dal natančno poučiti o hrvaških razmerah.

*** Za splošno in enako volilno pravico.** Socialisti so priredili v Budimpešti velik minifacijski shod za uvedbo splošne in enake volilne pravice. Shoda se je udeležilo 10.000 oseb.

Jubilejski dar.

Učiteljsvo — sebi! Socialni odsek „Zveze slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“ v Celju na račun pokroviteljine 148.50 K; tov. Rudolf Horvat iz Zagorja na Notranjskem 5 K s pripomnjo: „Od zob pritrjam! Neizmerno težko je življenje učiteljevo, ako ima oče dva otroka izven doma v višjih solah, a vendar rad darujem ta skromni znesek na žrtvenik učiteljski. Bog in narod!“ — Bodi ta vrli tovariš marsikom v marsikateri v zgled! — G. Karel Malalan, posestnik na Opčinah, po tovarišu St. Ferlugi 5 K; tvrdka Gričar in Mejač v Ljubljani 54 K; tov. Fran Juvanec z Vrha pri Vinici, namesto venca župniku Kramariču 5 K; darilo g. Fr. Dekleve, poštarja, trgovca in posestnika v Slavini, kot zahvala za petje na pogrebu njegovega strica, po tov. F. Juvanecu iz Postojne 10 K; skupaj 227.50 K; zadnjič izkazanih 69 K, doslej darovanih 286.50 K. Bog plati!

Obrambni vestnik.

*** Cestarji in učitelji.** V finančnem odseku deželnega zbora kranjskega, ki je razpravljal o regulaciji učit. plač, kakor to poročamo na drugem mestu, je dejal dr. Lampe, da so tudi cestarji potrebni boljših plač, a ni zanje pokrija. Res je to: tudi cestarjem je treba zvišati plače! A lepo izpričevalo spoštovanja do učiteljskega stanu si daje dr. Lampe, ko imenuje cestarje v eni sapi z učitelji. Mi spoštujemo tudi cestarje, saj so pošteni ljudje, vendar pa menimo, da učiteljstva ni primerjati z njimi. Učitelji vzgajajo mladino, torej bi jih moral tudi dr. Lampe smatrati za kulturne delavce. Morda se pa zdi reprezentantu našega klerikalizma vzgoja mladine in popravljanje cest enoinisto delo! Kaj praviš, Slomska zveza?!

Glasbeni vestnik.

Nova glasbena revija.

Življenska praksa je že nešteto krat pokazala, da mora iti vsaka stvar po gotovih zakonih. Na vsak smoter, ki ga hočemo doseči, moramo biti prej sistematično pripravljani.

Slovenci smo v nekem preporodu. Na vsakem polju se razvijamo, posebno še na glasbeno-umetniškem. Da smo glasbeno nadarjen narod, da imamo predpogoje, nam dokazujejo naše lepe narodne pesmi. Nič pa nam ne pomagajo zakopani zakladi, ako jih ne dvignemo, tako je tudi z glasbeno nadarjenostjo Slovencev. Kaj nam bi pomagala nadarjenost, če bi ne imeli našega glasbeno-kulturnega zavoda „Glasbene Matice“. Ta zavod in druga po deželi se snujoča glasbena društva že skrbje za izobrazbo nadarjenih ljudi. Toda to še ni vse. Velik vzgojni moment leži v časopisju in raznih revijah. Revij pa Slovencev nimamo veliko, posebno strokovnih ne in pa takih, kjer bi naj ne dobivali samo mlajši, ampak tudi starejši dovolj duševne hrane.

Pred 8 leti je začel izhajati glasben list „Novi Akordi“, ki je prinašal skladbe jugoslovanskih umetnikov. Vsi mlajši slovenski umetniki so pošiljali svoje glasbene prevence v ta list in se tako izobraževali, da, smelo lahko trdimo, da se je marsikateri mladi slovenski komponist izobrazil ravno v predalih „Novih Akordov“.

Tekom teh let so si pridobili „Novi Akordi“ mnogo zvestih prijateljev, ali nikakor še ne toliko, kakor zaslužijo po svoji umetniški vrednosti in po svojem kulturnem pomenu.

„Novi Akordi“ so postali priznana središče moderne slovenske glasbene umetnosti, krog njih se je zbrała vsa mlajša generacija. Njihova vsebina je bila vsako leto zrelejša in bogatejša, tako, da tvori njih osmero letnikov pravi umetniški zaklad. Vsako leto se vidi napredek. Nov dokaz, da stremimo vedno za višjimi smoti, je, da so sedaj postali „Novi Akordi“ glasbena revija, ki smo jo toliko pogrešali. Poglejmo program, ki so ga začrtali:

V prvi vrsti bodo odslej „N. A.“ seznanjali občinstvo z umetniki in njihovim ustvarjanjem. Priloga pa bo posredovalen organ med ustvarjajočimi in izvršujočimi umetniki ter glasilo onim, ki se temeljito bavijo z glasbo. Priloga bo prinašala daljše članke o glasbi sploh, osobito pa o slovenski glasbi in njenih zastopnikih. Prinašala bo tudi ocene in razlaganja novejših glasbenih del ter pripravljala temelj slovenski glasbeni zgodovini. Vsebovala bo nadalje tudi programe in poročila o koncertih, kar je pa najglavnejše in najvažnejše, bo prinašala prave, objektivne kritike, ki smo jih tako potrebni.

To je načrt, ki bo izvedljiv le tedaj, če bo revijo občinstvo podpiralo. Potrebni smo bili takega glasila; sedaj, ko ga imamo, ga podpirajmo gmotno, da nas ono lahko podpre duševno. Priporočamo ga vsem kolegom in drugim, ki se ukvarjajo z glasbo, zakaj stvarine je dovolj v listu za pianista, pevovodjo, kakor tudi za teoretika. Ob tej raznovrstnosti snovi je cena jako nizka, vse leto 10 K, za pol leta 5 K. Dobi in naroča se pri založniku L. Schwentnerju, Prešernove ulice, Ljubljana.

„Novi Akordi“ so važen kulturni činitelj v slovenski glasbeni literaturi, zato jih podpirajmo!

Razpis nagrade. Pevski zbor „Glasbene Matice“ razpisuje 200 K, ki mu jih je v poljubno uporabo poslalo hrvaško pevsko društvo „Kolo“ iz dohodkov svojega koncerta dne 6. novembra 1909 v Ljubljani, kot nagrado za nove, še ne objavljene mešane ali moške zборе s slovenskim ali hrvaškim tekstom. Vsota se bo porazdelila med relativno najboljše doposlane zборе po njih glasbeni vrednosti. Termin do 31. julija 1910. Skladatelji naj označijo svoje skladbe samo z geslom, svoja imena pa naj priloge v zaprtem kuvertu pod istim geslom. Nagrajene skladbe preidejo v last „Glasbene Matice“.

Nov cenik muzikalij „Glasbene Matice“ je pravkar izšel. V njem dobe pevski društva 55 različnih glasbenih zbirk z več nego 430 moškimi ali mešanimi zbori. Pripominjamo, da so v „Glasbeni Matici“ k prav mnogim partituram na razpolago tudi litografirani glasovi po cenah, označenih v dotični opazki „Cenika“. Vabimo vse ljubitelje slovenske pesmi, da pridno segajo po teh glasbenih zbirkah, jih z ljubeznijo pojo in tako delajo čast slovenski glasbi, pa takisto slovenskim skladateljem, ki jih s proizvajanjem njih del vzpodbujajo k stremljenju do čimdalje višje popolnosti in tako širijo našo glasbeno literaturo. Vsi na delo za slovensko pesem!

Spomenik postavijo slavnemu češkemu skladatelju Smetani v Pragi. Prispevke so pričeli že nabirati.

Kranjske vesti.

—r— **„Regulacija“ učiteljskih plač.** V finančnem odseku deželnega zbora je poročal grof Margheri o normalno-šolskem zakladu, ki izkazuje izdatkov 1.437.603 K, dohodkov pa 62.079 K, torej primanjkljaja 1.375.524 K. — Glede učiteljskih plač predlaga, naj se pozove deželni odbor, da stavi svoj čas, ko bo znan uspeh saniranja deželnih financ, predloge glede definitivne uredbe učiteljskih plač. Dokler pa ta rešitev ni dosežena, naj velja provizorij. Ta provizorij bo obstajal v tem, da se tistim učiteljem, ki že sedaj vlečejo draginjsko doklado, letá poviša na 35%, drugim učiteljem in učiteljicam pa se podeli 20% draginjska doklada. Draginjska doklada se všteje v pokojnino, istotako naj se pri vpokojenju všteje dve leti provizorične službe najmanj, največ pa pet let. Remuneracija suplen-tov se določa na letnih 800 K. — To so bistveni predlogi za referenta, ki bi po njegovem mnenju provzročali letnih novih izdatkov 160.000 K. — Dr. Lampe pobija predloge poročevalčeve, ker bi ti stali na leto najmanj 250.000 K. Izjavlja, da je danes deželni zaklad preslab, da bi mogel prenašati tako breme. Gode staro pesem: ultra posse nemo tenetur! Profesor Jarc pove v naglici, da bi zaradi predloga poročevalčevega pokojninski zaklad narastel na 45.000 K. — Dr. Tavčar toplo priporoča predlog poročevalčev. Ne ve se sicer, kako bo izpadla akcija asaniranja deželnih financ, ali toliko že danes vemo — če hočemo verjeti besedam, ki so se v dežel-nem odboru izlekale od merodajne strani — da bo dežela že v letu 1910 dobila znaten državni prispevek iz naslova omenjene asanacije. Če je pa to tako, potem smo moralno zavezani, za učiteljstvo nekaj storiti, ker ima državna akcija predvsem namen, pomagati učiteljsstvu. To, kar predlaga poročevalčev, je najmanj, kar se more zahtevati, in ker ni upanja, da bi od „dobrega srea“ dr. Lampeta kaj več dosegli, bodo zastopniki slovenske napredne stranke glasovali za poročevalčeve predloge. — Grof Barbo pobija dr. Lampeta, ter opozarja, da so se v proračun vstavile druge visoke vsote, ne da bi se gledalo na pokritje. — Deželni predsednik izreka prošnjo, naj bi se učiteljsstvu pomagalo. On misli, da je asanacija gotova stvar, in da se naj ta gotovost eskomptuje na korist bednemu učiteljsstvu. Prosi torej, da naj se sprejme predlogi poročevalca. — Poslanec Lenarčič vzame na znanje izjavo deželnega predsednika, ker je mnenja, da se za učiteljstvo

mora kaj storiti. Nekdanje mnogoštevilne obljube deželnega zbora se morajo izpolniti. — **Pogačnik:** Definitivna regulacija učiteljskih plač je izključena. Zatorej predlaga: Draginjska doklada se všteje v pokojnino, provizorična leta se pri vpokojenju vštejejo in sicer dve leti vedno, več let pa pri ozira vrednih razmerah vselej, kadar temu pritrdi deželni odbor. Govornik upa, da bo zaradi njegovega nasveta takoj stopilo 18 učiteljev prvega razreda v pokoj in da bo s tem vsaj 60 učiteljev pomaknjenih v višjo plačo. — Dr. Lampe podpira ta predlog, o katerem smo itak že prej vedeli, da je bil sprejet v klubu klerikalnih poslancev. V drugem pa opozarja, da so cestarji tudi slabo plačani, pa vendar ne ve, kako jim pomagati. — Potem se preide v nadrobno razpravo. Prvi predlog poročevalca: „potreba uravnave učiteljskih plač se pripozna“, zbuja nevoljo dr. Krekovo, ker bi to bila menica za prihodnost, ki bi je ne hotel podpisati. Predlog mu je odlojen. — Poročevalec umakne predlog, pa si pridrži pravico, v poročilu poudarjati potrebo omenjene uravnave. — Drugi predlog: deželni odbor se pozove, da naj zadevo studira in svoj čas poroča. — Lenarčič je mnenja, da ta predlog ničesar ne pomenja, naj se deželnemu odboru vsaj pove, v katerem času naj stavi svoje predloge. — Dr. Krek se meritorno neče izraziti, tudi ta predlog mu je odlojen. Jako mu je verjetno, da se bo že letos dosegla asanacija deželnih financ. Fiksirati se pa nič ne more, zato je proti predlogu, da se ne rode kaki napačni upi. Velja pa tudi za njega princip, da se po doseženih asanaciji mora vzetiv roku uredbo učiteljskih plač. — Potem se sprejme z večino sklep, da naj se deželni odbor, ko bo predložil dež. zboru nove šolske zakone, ozira tudi na učiteljske plače. — Tretji predlog: draginjska doklada naj se poviša na 35%, drugim — tudi katehetom — pa da 20% nova draginjska doklada — Vitez Kaltenegger opozarja da bi povišanje na 35% na leto stalo 41.103 K, nova doklada pa bi stala 117.672 K. — Ta predlog se zavrne s klerikalnimi glasovi. Nato se je sprejel nasvet poslanca Pogačnika, ki daje učiteljsstvu namesto kruha, drobno mrvico, ki je, če stareji gospodje, ki imajo navadno mnogo otrok, ne bodo hoteli v pokoj, skoraj brez vsakega praktičnega pomena. — Istotako se sprejme predlog, da naj se starostne doklade štejejo od dneva napravljene izkušnje in ne kakor sedaj od dneva definitivne službe. Predlog, da naj suplentje na leto dobe 800 K, se sprejme, ko je dr. Krek konstatiral, da je stvar pravična. — Zaradi tega se zviša proračun za letnih 10.000 K. — Poslanec Pogačnik predlaga, da naj se ljubljanskim učiteljem lokalna doklada 40 K všteje v pokojnino, kar obvelja. — Predlog, da se za podpore zaradi boleznih in drugih nezgod v normalno-šolski zaklad sprejme namesto vsote 8000 K vsota 15.000 K, se sprejme z dostavkom, da bo v bodoče delil te podpore deželni odbor in ne kakor do sedaj deželni šolski svet. Ta dostavek je prozoren, ker bodo sedaj bolni učitelji popolnoma v rokah — večine deželnega odbora! — Končni primanjkljaj normalno-šolskega zaklada se določa z 1.382.524 K. — Prošnjo učiteljev na meščanski šoli v Postojni za povišanje plač pobija poročevalec dr. Krek. Ravnotako zavrača prošnjo učiteljsstva na meščanski šoli v Krškem, da naj bi dežela prevzela nekaj stroškov, ki jih ima ta okraj z omenjenim učnim zavodom. — Lenarčič podpira prošnji, ker je dežela zavezana nekaj storiti. — Dr. Tavčar: Dežela je zavezana plačevati učitelje na meščanski šoli v Postojni. Kako bodijo ti učitelji plačani, določata okraj in deželni šolski svet v okviru obstoječih zakonov. Če bi dežela ne hotela plačevati tako določenih plač, stopi učiteljstvo, če mu okraj določi večje plače, pred državno sodišče, in bati se je, da bo dežela v plačilo obsojena. Zatorej predlaga 25% draginjsko doklado za Postojno. Vsekako pa je napačno stališče deželnega šolskega sveta, ki ni dopustil, da bi bil okraj sam izboljšal te plače. — Tavčarjev predlog pade. — Tako izgleda sedaj „regulacija“ plač kranjskega učiteljsstva. Mogoče je, da se bo dalo v javni seji kaj več doseči, a mnogo upanja nimamo. V večini dež. zbora ima učiteljstvo predobro prijatelje.

—r— **Osebnosti.** Učiteljici A. Kočvarjeva in Alojzija Delakova menjata svoji službeni mesti. — Učitelj Andrej Lah v Nev-ljah je upokojen. V Hotič pride za učitelja-voditelja Frau Bigler. — Bivša suplentinja Angela Sakotnikova pride kot prov. učiteljica v Št. Juri pod Kurmom. Bivša pomožna učiteljica Marija Tavčerjeva je imenovana za prov. učiteljico za Cerklje.

—r— **Poročil se je** tov. Fr. Bigler z gđ. Albino Kovačev. Čestitamo!

—r— **Dež. šol. svet** je dovolil ustanovitev zasebne deklishe šole v Novem mestu. Na ljudski šoli v Trziču se ustanovita dve paralelki, in sicer k tretjemu razredu.

Štajerske vesti.

—š— **Značilna izjava.** Zadnji skupščini „Zveze štajerskih meščanskih učiteljev v Gradcu“ se je predložil tudi list, v katerem se je moledevalo za prispevke Roseggerjevemu skladu (Rosegger-Baustein). A skupščina se je